

UNIVERZA V LJUBLJANI FAKULTETA ZA ŠPORT

Športno treniranje

**ANALIZA OSIPA PERSPEKTIVNIH KOŠARKARJEV V
PREHODU IZ MLADINSKE V ČLANSKO KATEGORIJU**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:

izr. prof. dr. Frane Erčulj

SOMENTOR:

doc. dr. Saša Cecić Erpič

RECENZENT:

doc. dr. Goran Vučković

Avtor dela

JURE PRINČIČ

Ljubljana, 2014

“My heroes are and were my parents. I can't see having anyone else as my heroes.”

Michael Jordan

- ✓ Potrpela si toliko enih mojih muh, da ti ni para. Karmen, nebi si mogel želeli boljše prijateljice, punce, žene... Neizmerno sem vesel da si ti tista s katero bom preživel celo svoje življenje. Hvala ti, da si to ti ☺
- ✓ Brez brcanja v rit in teženja nebi šlo ☺ Hvala mami, redki so, ki to lahko delajo tako dobro in toliko časa kot ti ☺
- ✓ Špičast nos in modrovanje, je ključ da sina pripravi da naredi nekaj iz sebe ☺ Oči hvala ti, pa smo že skor obupal ane ☺
- ✓ Provokacije, kreganje, pretepi... veliko je bilo tega, ampak spomnim se bolj kako si me branil ko sem se reševal pred težavmi, ki so se dogajale prvi torek v mesecu v osnovni in srednji šoli! Blaž hvala ti, da si starejši brat, ki si ga lahko le želiš ☺
- ✓ Vse to te še čaka. Eno veliko trpljenje ☺ Miha, kralj si! Toliko kot si ti zame naredil je malokdo (cedevite in podobno ☺). Hvala ti da si vrhunski brat ampak še boljši prijatelj!
- ✓ Hvala tudi izr. prof. dr. Franetu Erčulju, za pomoč in mentorstvo skozi celoten študij na Fakulteti za šport

KLJUČNE BESEDE: košarka, košarkarji, kariera, upokojitev

Analiza osipa perspektivnih košarkarjev v prehodu iz mladinske v člansko kategorijo

Jure Prinčič

Povzetek

V slovenski košarki se soočamo s problemom, ki močno vpliva na rezultate slovenskih košarkarskih reprezentanc. Osip perspektivnih košarkarjev je prevelik za majhen slovenski košarkarski prostor. Z osipom se zmanjšuje konkurenca, ki je eden izmed pomembnejših dejavnikov košarkarskega napredka posameznikov.

Raziskovali smo razloge omenjenega osipa – cilje (ugotovitev in analiza razlogov, za končanje kariere, osipa pri določenih tipih igralcev, osipa pri igralcih dejavnih še na drugih področjih ter poteka pošportnega življenja), ki smo si jih pri tem zadali, smo le delno dosegli. Uporabili smo vprašalnik o koncu športne kariere (SCTQ) katerega namen je ugotavljanje značilnosti športne kariere, konca kariere in življenja po prenehanju aktivnega športnega udejstvovanja (Cecić Erpič, 2002). Vprašalnik so izpolnjevali košarkarji, ki jih je Košarkarska zveza Slovenije ocenila za perspektivne in so prenehali z igranjem na visoki ravni pred dopolnjenim 22. letom.

Odgovori kažejo različne dejavnike in razloge za končanje kariere. Najpogosteje navedeni razlog so poškodbe oziroma zdravstvene težave.

Naše mnenje je, da so košarkarji v Sloveniji preobremenjeni. Malo otrok, ki aktivno igra košarko, poleg šole v mladosti uspe početi še kaj drugega, zato se športa, s katerim se ukvarjajo, prenasitijo. Menimo, da je prezgodnja specializacija v športu velik problem, ki lahko vpliva na osip košarkarjev na prehodu v odraslost.

KEY WORDS: basketball, basketball players, career, retirement.

Analysis of dropout promising basketball players in the transition from youth to senior category

Jure Prinčič

Summary

In Slovenian basketball one problem that has had a big influence on the national teams' scores is the drop out rate. The rate in which promising players are leaving is too large for our small basketball market. There is a lack of competition as a result of these dropouts, which is one of the most important aspects for a player to get better

In our research we tried to find the reasoning behind such a large dropout rate, a task in which we partly succeeded. We used the SCTQ questionnaire to find out a variety of aspects about a basketball career, the end of a career and the life after sports.

A talented player who retired from the game before turning 22 years old took the questionnaire (talented were determined by the national basketball federation of Slovenia).

Results show different reasons for retirement. Most often, they cite health problems and different kinds of injuries. There were other reasons such as financial difficulties, disagreements with coaches etc. The results were interpreted and explained in words

Young basketball players in Slovenia are overloaded. Only a small number of them who are playing basketball do anything else other than attend school. That's why they get tired of basketball and drop out. The specialization of sport at such an early age leads to a higher tendency of dropping out in the teenage years.

KAZALO

Povzetek	3
Summary	4
Vzorčni dejavniki konca športne kariere	7
Mediacijski dejavniki konca športne kariere	8
Posledični dejavniki konca kariere	9
<i>Cilji</i>	9
METODE DELA	11
<i>Vzorec preizkušancev</i>	11
<i>Pripomočki</i>	11
<i>Postopek</i>	12
REZULTATI IN RAZPRAVA	13
<i>Aktivna kariera</i>	16
<i>Zaključevanje kariere</i>	19
<i>Pošportno življenje</i>	34
SKLEP	37
Viri	39

UVOD

Slovenska košarka se razvija pod okriljem Košarkarske zveze Slovenije. Je eden izmed zelo priljubljenih in najbolj gledanih športov pri nas.

Slovenska moška reprezentančna košarka je v razcvetu. Članska košarkarska reprezentanca dosegaja najvišje rezultate v zgodovini. Organizirali smo člansko evropsko prvenstvo, ki je bil tudi največji športni dogodek v samostojni Sloveniji. Posebno mesto pri tem ima Goran Dragič, ki je zvezdnik ne samo slovenske, temveč tudi svetovne košarke. Obetavno dogajanje spremlja še izjemen marketing Košarkarske zveze Slovenije, vse omenjeno pa skupaj močno povečuje splošno priljubljenost tega športa pri nas.

Za razliko od članskih reprezentančnih uspehov slovenska klubska košarka ne napreduje, kot bi si želeli. Košarkarski klub Union Olimpija, ki bi po našem mnenju moral biti paradni konj slovenske klubske košarke, temu ni dorasel. Slovenski mladi košarkarji se Olimpiji večinoma izogibajo v velikem loku. Raje izberejo klube iz tujine, kjer pa so le redki deležni prave priložnosti za igro.

Velik problem slovenske klubske košarke so prav slabi rezultati Uniona Olimpije, kjer se zaradi zgoraj omenjenega razloga ter še nekaterih, ki jih navajamo v nadaljevanju, dogaja prevelik osip nadarjenih košarkarjev pri prehodu iz mladinske v člansko kategorijo.

Košarkarska zveza Slovenije ima pod svojim okriljem štiri ravni članske košarke, kjer nastopa 62 društev. Če temu dodamo še KK Union Olimpija, ki igra samo zaključek državnega prvenstva, dobimo 63 ekip.

Omenjenih 62 ekip je razdeljenih v štiri lige, v katerih sodelujejo glede na kakovost in rezultat v prejšnji sezoni. Najboljši se uvrstijo v višjo ligo, slabši pa v nižjo. Liga z najboljšimi ekipami je prva liga oziroma liga UPC Telemach (KZS, 2015).

V mladinskih kategorijah nastopa več ekip iz vsakega društva. Društvo, ki ima svojo člansko ekipo v ligi UPC Telemach, mora imeti vsaj eno ekipo v vsaki starostni kategoriji.

Starostne kategorije (KZS, 2015):

- najmlajši pionirji, U 11 (mlajši od 11 let oziroma v sezoni 2014/2015 igralci, rojeni po letu 2004);
- mlajši pionirji, U 13 (mlajši od 13 let oziroma v sezoni 2014/2015 igralci, rojeni po letu 2002);
- starejši pionirji, U 15 (mlajši od 15 let oziroma v sezoni 2014/2015 igralci, rojeni po letu 2000);
- kadeti, U 17 (mlajši od 17 let oziroma v sezoni 2014/2015 igralci, rojeni po letu 1998);
- mladinci, U 19 (mlajši od 19 let, oziroma v sezoni 2014/2015 igralci, rojeni po letu 1996).

V mladinski kategoriji imamo tri lige, pri najmlajših eno, v vseh preostalih pa dve ligi. Ekipe so razdeljene glede na kakovost.

Število ekip v tekmovalni kategoriji je različno, a se praviloma manjša iz kategorije v kategorijo. V slovenski klubske košarki se v zadnjih letih soočamo s problemom povečanega osipa košarkarjev pri prehodu iz mlajših v starejše starostne kategorije, predvsem pa pri prehodu iz mladinske v člansko kategorijo. Fantje v osnovni šoli še igrajo košarko, potem pa jih vsako leto več preneha aktivno igrati. To ne velja le za manj nadarjene košarkarje. Dogaja se, da svojo košarkarsko kariero končajo tudi nadarjeni igralci, ki bi v članski kategoriji lahko postali uspešni košarkarji in pripomogli k razvoju slovenske košarke tako na klubske kot tudi reprezentančni ravni.

Košarkarji prenehajo aktivno igrati zaradi različnih razlogov. Nekateri odidejo zaradi dokaj nepomembnih stvari, kar verjetno kaže na to, da psihološko niso dovolj močni (Čikić, 2014). Več različnih dejavnikov je, ki izzovejo konec športne kariere.

Juteršnik (2015) ugotavlja, da se košarkarice v glavnem prostovoljno odločajo za prenehanje košarkarske kariere. Med razlogi (motivi) zaradi katerih košarkarice prezgodaj zaključijo košarkarsko kariero navaja naslednje: Odaljenost od kraja šolanja, slabi finančni prilivi v klubu in poškodbe.

“Tudi S. Cecić Erpič (2002) omenja, da je več kot tri četrtine slovenskih vrhunskih športnikov ocenilo, da so kariero končali prostovoljno. Tuji avtorji sicer poročajo o večjem deležu neprostovoljnega konca kariere, vendar avtorica opozarja, da je to posledica nekaterih metodoloških pomanjkljivosti raziskav“

Problem, ki je povezan s koncem športne kariere je tudi življenje po končani karieri. Tudi na življenje po športni karieri vpliva več različnih dejavnikov, ki se med seboj dopolnjujejo. Eden od bolj poznanih modelov, ki opisuje življenje, oziroma nadaljevanje življenja po končani športni karieri je konceptualni model Taylorja in Oglivieja (Oglivie in Taylor, 1993b). Glavno vodilo konceptualnega modela je razmišljanje, da konec kariere ni nujno težava oziroma težavna izkušnja posameznika (Cecić Erpič, 2002).

Dejavniki, ki vplivajo na konec športne kariere, so vzorčni, mediacijski in posledični ((Cecić Erpič, 2002). Vsak izmed teh dejavnikov pa je še nadalje razčlenjen.

Vzorčni dejavniki konca športne kariere

- Kronološka starost – to je najpogostejši razlog za končanje kariere. Človek z leti dozoreva ter se razvija in ta proces nenazadnje zavira športno kariero ((Cecić Erpič, 2002). Ko pri določenem športu dosežemo neko starost (ta meja je za različne športe različna), moramo končati kariero, ker telo določenih naporov ne zdrži več.

- Proces selekcije – selekcija je naravni del športa. Prej ali slej se zgodi nekakšen izbor (npr. "draft" v NBA, izbor v člansko ekipo kluba). Izbor je omejen na določeno število, in če nas ni med izbranimi, nam običajno ne preostane drugega, kot da končamo športno kariero (Cecić Erpič, 2002).
- Poškodbe in zdravstvene težave – v vsakem športu je veliko možnih poškodb, ki zavirajo športnikovo kariero. Ko se zgodi tako močna poškodba, da športnik ni več sposoben igrati ali ni več sposoben igrati na tako visoki ravni kot pred poškodbo, je to dejavnik, ki najbolj neposredno povzroči konec športne kariere (Cecić Erpič, 2002).
- Posameznikova lastna izbira – posameznik ima vedno možnost, da se sam odloči, da bo končal kariero. Ali se je prenasitil športa in bi se rad ukvarjal s čim drugim, ali pa mu ni všeč način treniranja, morda mu več ne ustrezajo obseg oziroma časovni okvir treningov. Vse to so možni razlogi za konec kariere po posameznikovi lastni izbiri (Cecić Erpič, 2002).

Mediacijski dejavniki konca športne kariere

- Kako kakovostno bo športnik živel po končani karieri, določajo predvsem značilnosti okolja in procesa odmikanja od aktivnega športa ter seveda lastnosti vsakega posameznika posebej (Wyllemean, Lavallee in Alfermann, 1999).
- Prilagajanje na življenje po koncu aktivnega športnega udejstvovanja je odvisno od več dejavnikov (Cecić Erpič, 2002).
- Identiteta – identiteta je eden pomembnejših dejavnikov zaljučka športne kariere in prilagajanja na pošportno življenje. Zaradi nenehnega prilagajanja življenja športu, se pri vrhunskih športnikih izoblikuje športna identiteta. Športna identiteta, je pozitivna za športnikovo udejstvovanje v športu. Trenerji in ostali športni strokovnjaki jo spodbujajo, ker pozitivno vpliva na športnikov športni razvoj. V zaključku športnikove kariere, pa ima športna identiteta negativne učinke. Športna identiteta, zmanjšuje pomen in vlogo ostalih dejavnosti. Posamezniki, ki jih poleg športa zanimajo tudi ostale dejavnosti se lažje spopadejo z koncem športne kariere (Cecić Erpič, 2002)
- Socialna identiteta – zaradi dolgoletnega ukvarjanja s športom, športnikova primarna socializacija poteka v športnem okolju, kar večinoma pomeni, da se športniki naučijo prevzemati vloge le na tem ozkem področju športnega okolja. Po končanju kariere pa se športniki spopadajo s spoznavanjem in sprejemanjem novih socialnih vlog (Cecić Erpič, 2002).
- Prostovoljnost konca športne kariere – dejavnik, ki vpliva na potek konca športne kariere in na prilagajanje na pošportno življenje. Oglivie in Taylor s sodelavci (1994) sta ta dejavnik uvrščala med vzročne dejavnike, sodobnejši

avtorji pa ga uvrščajo med mediacijske dejavnike. Zaključek športnikove kariere je lahko prostovoljen ali pa je športnik prisiljen v predčasno končanje kariere. Prostovoljen zaključek je zaželen in pogosto povzroči manj težav na prilagotitev na pošportno življenje. Pogost razlog za končanje kariere je pomanjkanje motivacije za treninge in tekme, šport športniku ne prinaša več zadovoljstva in užitka, včasih pa tudi občutek da je športnik dosegel vse svoje cilje povezane z športom (Cecić Erpič, 2002).

- Drugi mediacijski dejavniki konca športne kariere - na prilagajanje vplivajo tudi drugi mediacijski dejavniki konca športne kariere kot so finančna odvisnost od športna, družinski status, zdravstveno stanje, spol in starost posameznika ob koncu športne kariere (Cecić Erpič, 2002).

Vse to pa dopolnjujeta tudi socialna opora in načrtovanje nadaljnjih življenjskih dejavnosti (Oglivie in Taylor, 1994, 1998). Kako bo športnik živel po končani karieri, pa je odvisno tudi od sodelovanja in povezovanja različnih dejavnikov med seboj. Kateri so ti dejavniki, pa po dozdajšnjih raziskavah še ni znano (Erpič, 2002).

Posledični dejavniki konca kariere

Težavnost konca športnikove kariere, se razlikuje od posameznika do posameznika. Če športnik ni pripravljen izpustiti iz rok svoje športne preteklosti, bo težko živel drugačno, »pošportno« življenje. Takšni posamezniki večinoma poizkušajo ostati v športu na kakšen drugačen način.

Tisti, ki sprejmejo konec svoje športne kariere in se usmerijo v druge poklice, so lahko v novi dejavnosti zelo uspešni (Cecić Erpič, 2002).

Namen dela

V diplomskem delu se bom ukvarjal s problemom, ki z zadnjih letih vse bolj zaznamuje slovensko košarko in vpliva na njene dosežke. Gre za osip košarkarjev pri prehodu iz mlajših v starejše starostne kategorije, predvsem pri prehodu iz mladinske v člansko kategorijo. V ta namen bom uporabil modificirani anketni vprašalnik o koncu športne kariere (SCTQ) (Cecić Erpič, 2002). Namen tega vprašalnika in mojega dela je odkriti razloge za končanje kariere, ugotoviti značilnosti življenja po koncu profesionalne športne poti in samega konca športne kariere. Vprašalnik upošteva postavke, ki zaobsegajo vsako obdobje športne kariere in časa neposredno po njej (torej obravnava posameznikovo dejavnost med kariero, po njej ter organiziranost življenja po prenehanju profesionalne športne tekmovalne poti) – (Cecić Erpič, 2002).

Cilji

Glede na namen in problem dela smo si postavili naslednje cilje raziskave:

- Ugotoviti in analizirati kateri so najpomembnejši razlogi za predčasni zaključek košarkarske kariere in jih analizirati
- Ugotovitev kakšen je osip pri določenih tipih igralcev.
- Ugotovitev kakšen je osip pri igralcih, ki so dejavni še na drugih področjih (šola, zaposlitev).
- Ugotoviti kako poteka pošportno življenje (življenje po končani športni karieri) pri košarkarjih, ki so predčasno zaključili košarkarsko kariero.

METODE DELA

Vzorec preizkušancev

Vzorec je zajemal igralce s širšega spiska slovenskih košarkarskih reprezentanc (od U 15 do U 20) letnikov rojstva od 1986 do 1992. V vzorec smo jih uvrstili pod pogojem, da so zaključili svojo košarkarsko kariero takoj po končanem mladinskem stažu oziroma najpozneje do dopolnjenega 22 leta starosti.

Obravnavali smo 36 nekdanjih košarkarjev izključno moškega spola. Povprečna starost anketirancev je bila 23,7 leta.

Tabela 1. Podatki o preizkušancih

Vprašanje	N	MIN	MAX	MEAN	SD
Starost ob zaključki kariere?	36	16	23	19,2	1,21
Koliko časa je minilo od zaključka kariere (v mesecih)?	36	24	120	54	3,41
Trajanje kariere (v letih)	36	4	11	9.2	0.95

Iz zgornje tabele lahko razberemo, da so bili anketiranci ob zaključku karirere stari povprečno 19,2 leti. Od zaključka karirere je minilo v povprečju 4 leta in 6 mesecev. Njihova kariera pa je trajala v povprečju 4,11 leta.

Pripomočki

V raziskovalnem delu smo uporabili vprašalnik o koncu športne kariere (SCTQ) (Cecić Erpič, 2002), ki smo ga preko spletne aplikacije (www.mojaanketa.si) posredovali anketirancem.

Namen vprašalnika o koncu karere (SCTQ), je ugotavljanje značilnosti kariere, konca športne kariere in prehoda v pošportno življenje. Vprašalnik obsega postavke, ki se nanašajo na športnikovo kariero in organizacijo športnikovega življenja po karieri (Cecić Erpič, 2002).

Vprašalnik o koncu športne kariere (SCTQ) je sestavljen iz 70 vprašanj, in je razdeljen na 4 dele.

V prvem delu smo poizvedovali o strukturi preizkušancev, časovno trajanje kariere, uspešnost kariere.

Sledila so vprašanja na temo aktivne kariere. Ta se nanašajo na športnikovo življenje v času kariere. O njihovih sovrstnikih in dejavnostih, ki so jih zamudili. Zanimalo nas je tudi njihovo razmišljanje v tistem času.

Tretji del vprašalnika se navezuje na sam konec kariere. Na občutke, ki so jih takrat doživljali. Zanimalo nas je kateri so razlogi za konec kariere.

Zadnji, četrti del se nanaša na pošportno življenje.

Postopek

Raziskava je potekala od maja 2014 do novembra 2015. K sodelovanju smo povabili tudi Košarkarsko zvezo Slovenije. Sodelovanje s Košarkarsko zvezo Slovenija, je bilo ključno za pridobivanje podatkov o potencialnih anketirancih. Posredovali so nam, spiske reprezentanc, mi pa smo v tem času vprašalnik o koncu športne kariere (SCTQ) prenesli v spletno obliko. Avtorica vprašalnika je doc. dr. Saša Ceciĉ Erpiĉ.

Prek socialnih omreĉij (facebook, twitter) smo anketirance kontaktirali in jih povabili k sodelovanju. V vsakem povabilu, je bil opisan namen, in razlog raziskave. Zaradi slabega odziva, smo bili primorani postopek ponoviti. Kljub vsemu se je našemu vabilu k sodelovanju odzvalo le 36 od 117 izbranih košarkarjev (31%) Vse rešene vprašalnike smo nato uredili in obdelali s pomoĉjo programa MS Excel (2011). Uporabili smo opisne statistiĉne analize.

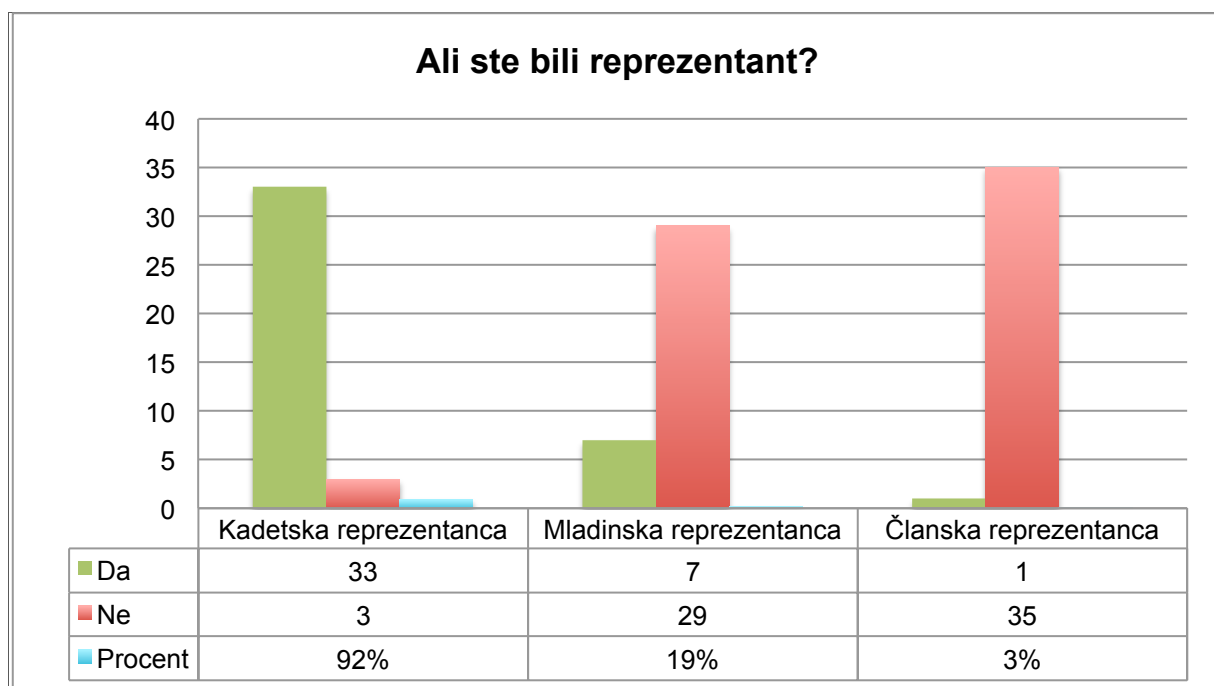
REZULTATI IN RAZPRAVA

Rezultate, pridobljene z vprašalnikom o koncu športne kariere (SCTQ), smo preučili in iz njih skušali razbrati nekatere strukturne, splošne značilnosti obravnavane tematike oziroma problema.

Slika 1. Igralni staž

Skoraj polovica anketirancev (44 %) je košarko igrala 11 let ali več ($M = 4.11$; $SD = 0.95$). Zelo malo (skupaj 6 %) pa jih je igralo košarko od 1 do 6 let. Preostali so igrali košarko od 7 do 11 (50%).

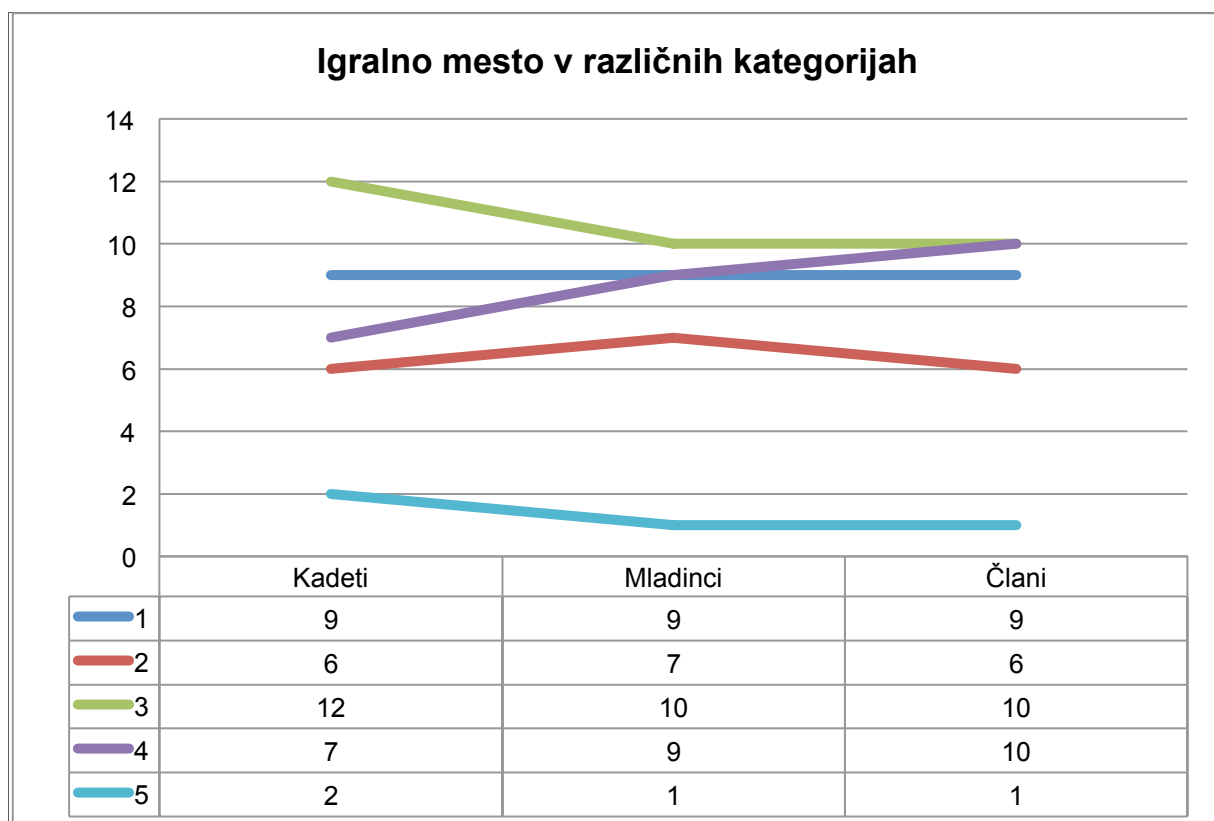

Slika 1. Reprezentančna udeležba

Velika večina (92 %) anketirancev je bila kadetskih reprezentantov. V mladinski reprezentanci je igralo le še 19 % izbranih košarkarjev. Le en anketiranec pa je bil tudi članski reprezentant.

Za takšen rezultat menimo, da obstajata dva razloga, od katerih za vsakega anketiranca velja vsaj eden:

- V kadetski reprezentanci so fantje stari 15 oziroma 16 let. V tem mladem življenjskem obdobju se eno leto močno pozna v razvoju, zato so v reprezentanci večinoma igralci najstarejšega dovoljenega letnika. To se pri mladincih spremeni, saj so tam igralci bolj razviti in eno leto v starosti ne pomeni več tolikšne razlike oziroma spremembe kot prej. V tem se po našem mnenju skriva tudi del odgovora na zastavljeno vprašanje, zakaj se zgodi takšen upad. Pri kadetih je reprezentanca večinoma sestavljena iz enega letnika, pozneje, pri mladincih in članih, pa iz vse več generacij, kar pomeni vse večjo konkurenco in vse več igralcev, ki ne dobijo priložnosti (Čikić, 2014).
- Drugi razlog so želja in visoke rezultatske ambicije trenerjev kadetskih reprezentanc. V ekipo pokličejo telesno razvite igralce, ki so tisti čas fizično in psihološko močnejši, in prinesejo boljši rezultat na evropskem prvenstvu. Ti igralci pa ponavadi kmalu začnejo zaostajati, in ko se preostali razvijajo ter pridobivajo izkušnje, se šele pokaže, kdo so tisti pravi talenti, ki bi jih bilo vredno potiskati v ospredje. To se počasi kaže v mladinski reprezentanci, še bolj pa pozneje v reprezentanci mlajših članov (Čikić, 2014).

Slika 2. Igralno mesto

V košarki je pomembna tudi spremenljivka, na katero nimamo nobenega vpliva – telesna višina. Višina v največji meri določa igralno mesto,

Po našem mnenju se zahtevnost igranja košarke razlikuje glede na igralni položaj. Mesto organizatorja igre je zelo zahtevno tako fizično kot psihično. Na položaju centra pa je ogromno kontakta in prerivanja, borbe za žogo in visokih skokov, zato na tem položaju potrebujemo nekoga ki se ne boji udarcev in se je pripravljen boriti za vsak centimeter na igrišču.

Menimo, da sta ti dve igralni mesti najzahtevnejši v košarki. Pričakovali smo, da bo morda prišlo do različnega osipa po igralnih mestih, vendar pa rezultati tega ne potrjujejo. Med igralci, ki so sodelovali v raziskavi (anketi) praktično ni prišlo do osipa na prehodu v mladinsko, niti v člansko kategorijo. Velika večina je končala svojo kariero šele takrat ko so že prešli v člansko kategorijo. Prav tako se ni pomembno spremenila struktura igralcev po igralnih mestih, kar pomeni, da očitno tudi ni bilo prehajanj iz enega na drugo igralno mesto

Aktivna kariera

Vprašanja se navezujejo na samo kariero.

Slika 3. Prvi pomisleki o koncu kariere

Največ anketirancev je o koncu kariere začelo razmišljati po končani srednji šoli (39 %), najmanj pa že kot osnovnošolci (8 %).

Precej opazna prelomnica o razmišljanju se pri anketiranci pojavi v prvih študijskih letih (med 18 in 20 leti 39% in med 20 in 22 leti 25% anketirancev je začelo razmišljati o koncu aktivne športne kariere).

Iz odgovorov anketirancev lahko sklepamo, da je konec določene oblike šolanja ali prehod na novo obliko šolanja zelo pomemben dejavnik. Takrat namreč kar 72 % anketirancev razmišlja o koncu aktivne športne poti.

Tabela 2. Prvi pomisleki o koncu kariere

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Kdaj ste prvič začeli resno razmišljati o zaključku aktivne športne kariere?	36	12	22	17	3,220

Slika 4. Načrtovanje življenja po aktivni športni karieri

Tabela 3. Načrtovanje življenja po aktivni športni karieri

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Med aktivno športno kariero sem načrtoval, kaj bom delal po koncu kariere.	36	1	5	3,06	1,433

Vsi igralci gledajo v prihodnost, a manj kot polovica (44,4%) jih že tekom aktivne kariere močno oziroma zelo močno razmišlja o tem kaj bodo počeli po koncu kariere in načrtuje, s čim se bodo ukvarjali takrat. Preostali pa niso ali pa so le delno razmišljali o tem kaj bodo počeli po končani karieri.

Slika 5. Cilji v času kariere

Tabela 4. Cilji v času kariere

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V času aktivne športne kariere je bila večina mojih ciljev povezanih s športom.	36	1	5	2,00	1,195

Predanost športu je zelo pomembna. Pri tem vprašanju se dobro vidi, da je bila skoraj polovica košarkarjev (47 %) popolnoma predana košarki in da so njihovi cilji povezani s to športno panogo. Le manjši delež (6 %) vprašanih pa je imela drugačne cilje.

Zaključevanje kariere

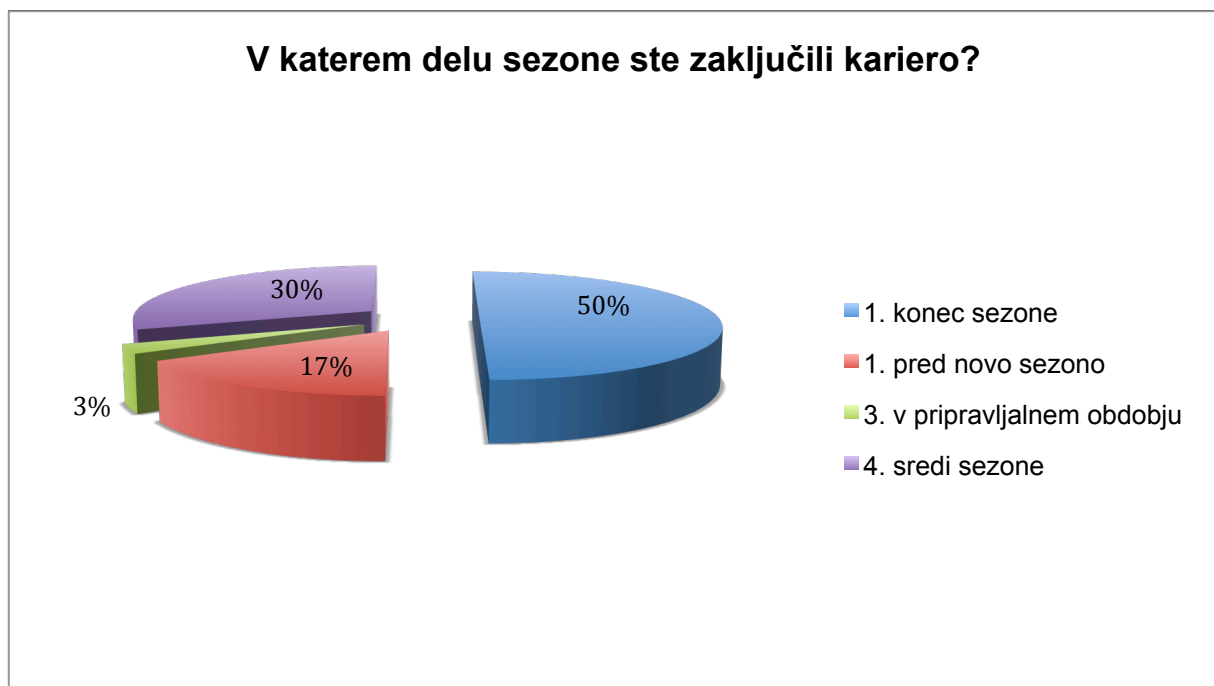

Slika 6. Način zaključka kariere

Tabela 5. Način zaključka kariere

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Kakšna je bila vaša odločitev o koncu športne kariere?	36	1	5	3,69	1,527

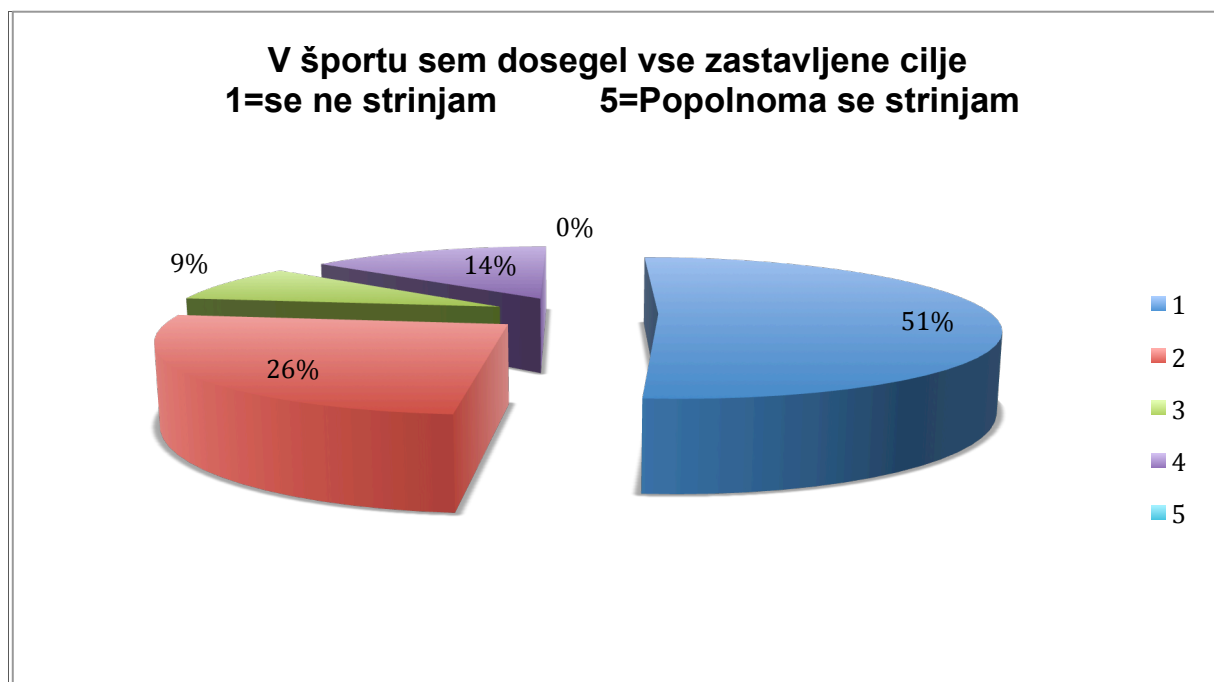
Odgovori na to vprašanje kažejo, da je večina vsaj delno prostovoljno končala kariero, približno četrtna (23%) delno oz popolnoma neprostovoljno.

Slika 7. Konec kariere glede na del sezone

Tabela 6. Konec kariere glede na del sezone

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Športno kariero ste zaključili:	36	1	4	2,14	1,334

Slika 8. Cilji glede športa po končanju kariere

Tabela 7. Cilji glede športa po končanju kariere

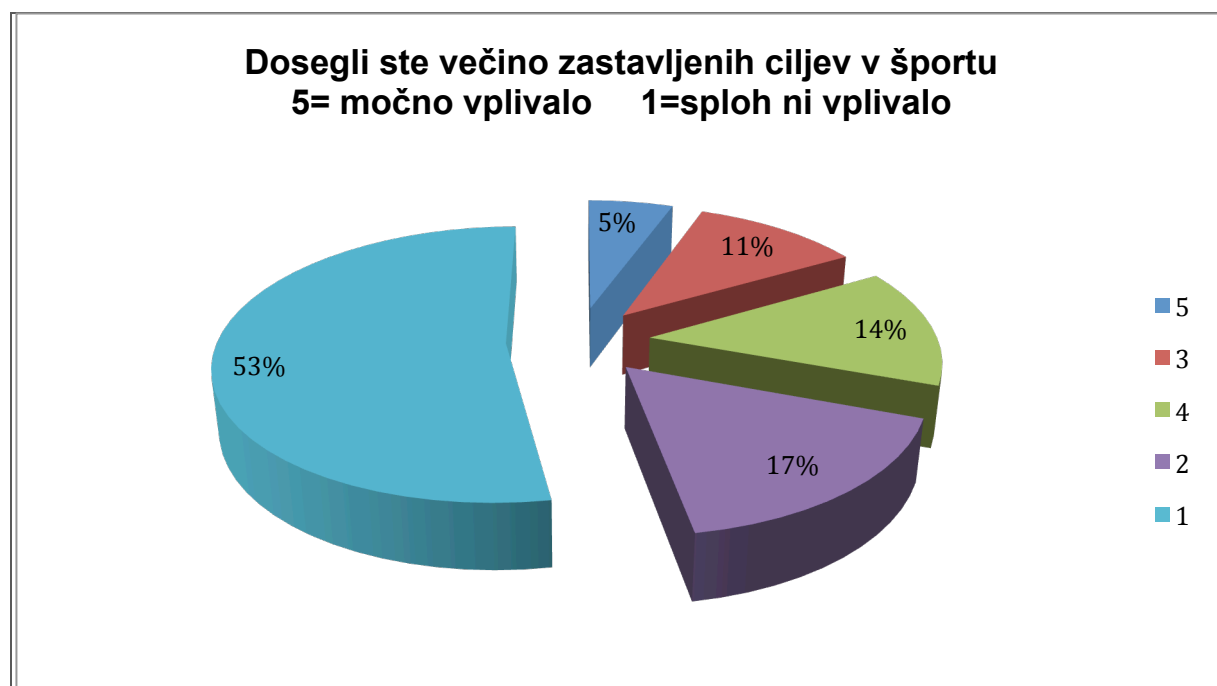
Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V športu sem dosegel vse zastavljene cilje.	35	1	4	1,86	1,089

Točno polovica vprašanih v športu ni dosegla vseh zastavljenih ciljev. Verjetno so bili ti cilji previsoko postavljeni in pa vzpostavljeni v mladosti, ko so bili kot košarkarji rezultatsko uspešni in se niso zavedali celotne dinamike in zahtevnosti tega športa. Pozneje so se bolj zavedli vseh zahtev realnosti in dojemali, da teh ciljev ne bo moč doseči.

Le 14,3% vprašanih je doseglo zastavljene cilje.

Naslednji rezultati se nanašajo na vprašanje:

Kako pomembno so na vašo odločitev o koncu kariere vplivali naslednji dejavniki?

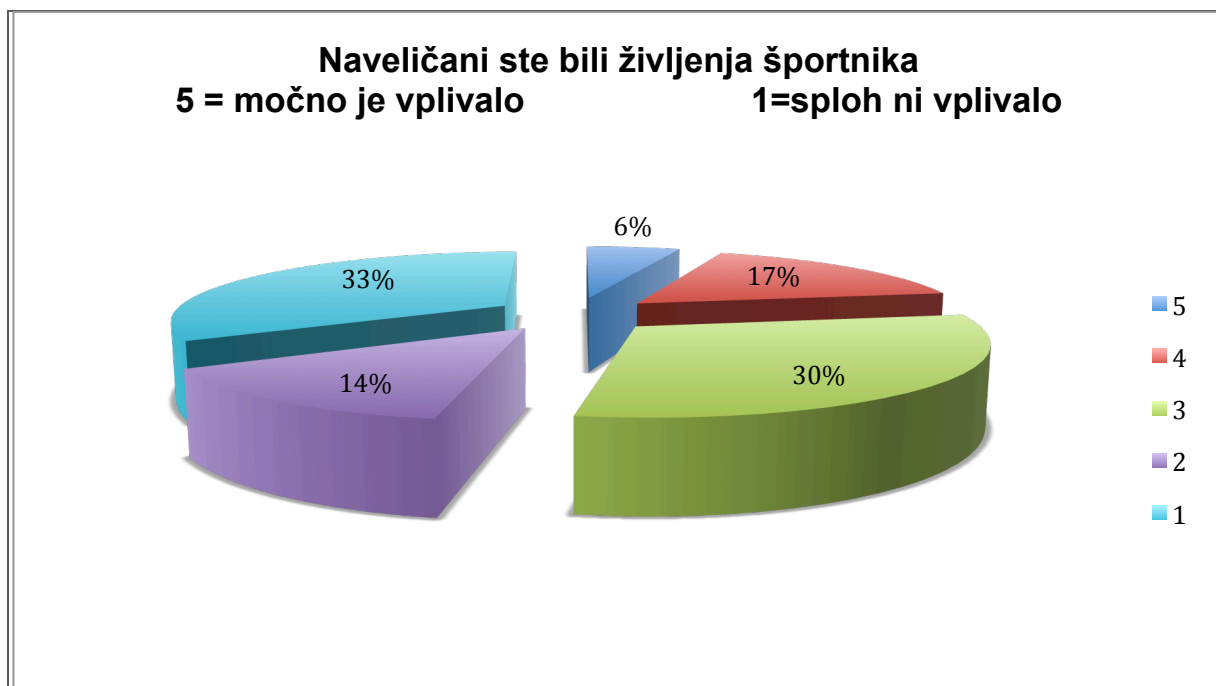

Slika 9. Športni cilji

Tabela 8. Športni cilji

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Dosegli ste večino pomembnih ciljev v športu	36	1	5	2,00	1,287

Večina anketirancev ni dosegla zastavljenih ciljev. Le 5 % vprašanih je kot razlog za prenehanje kariere navedlo izpolnitev ciljev in zaradi tega pomanjkanje motivacije za nadaljnje udejstvovanje v košarki.

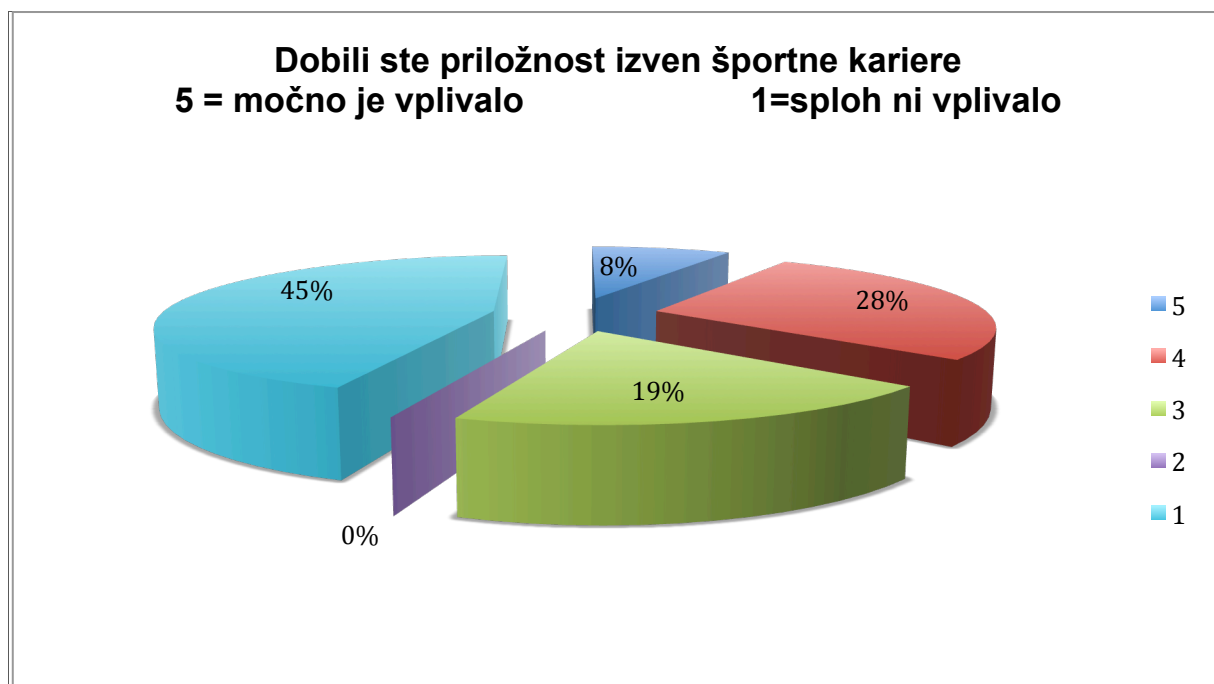

Slika 10. Prenasičenost s športom

Tabela 9. Prenasičenost s športom

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Naveličani ste življenja športnika	36	1	5	3,53	1,276

Predvidevali smo, da bo to bolj pogost in bolj pomemben dejavnik oziroma razlog za konec kariere. Športniki so vedno zasedeni, ko je večina ljudi doma in lahko sproščeno uživa svoj prosti čas. Ko pa športniki nimajo obveznosti, je to običajno v delovnem času prijateljev in družine.

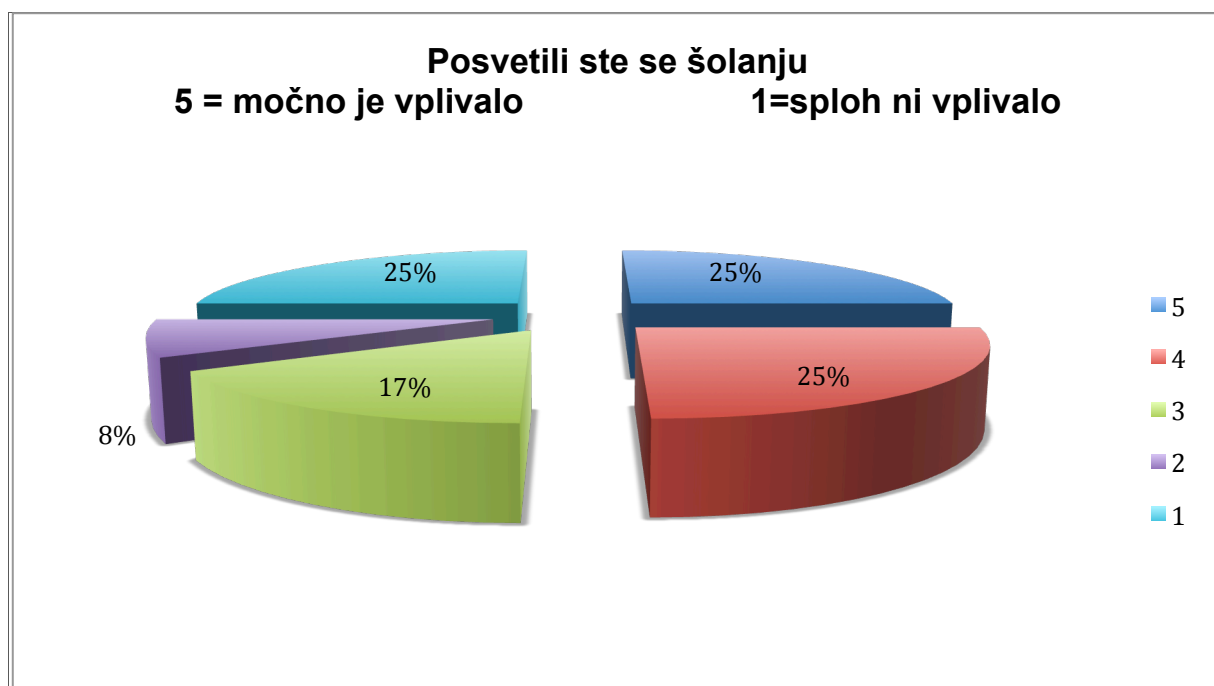

Slika 11. Priložnosti zunaj športa

Tabela 10. Priložnosti zunaj športa

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Dobili ste priložnost izven športne kariere	36	1	5	1,66	1,501

Skoraj polovica anketirancev (44,4%) ni prenehala športne kariere zaradi priložnosti izven športne kariere. Del anketirancev (33%) se je vseeno odločil poizkusiti še v drugih poklicnih smereh, kjer so dobili priložnost.

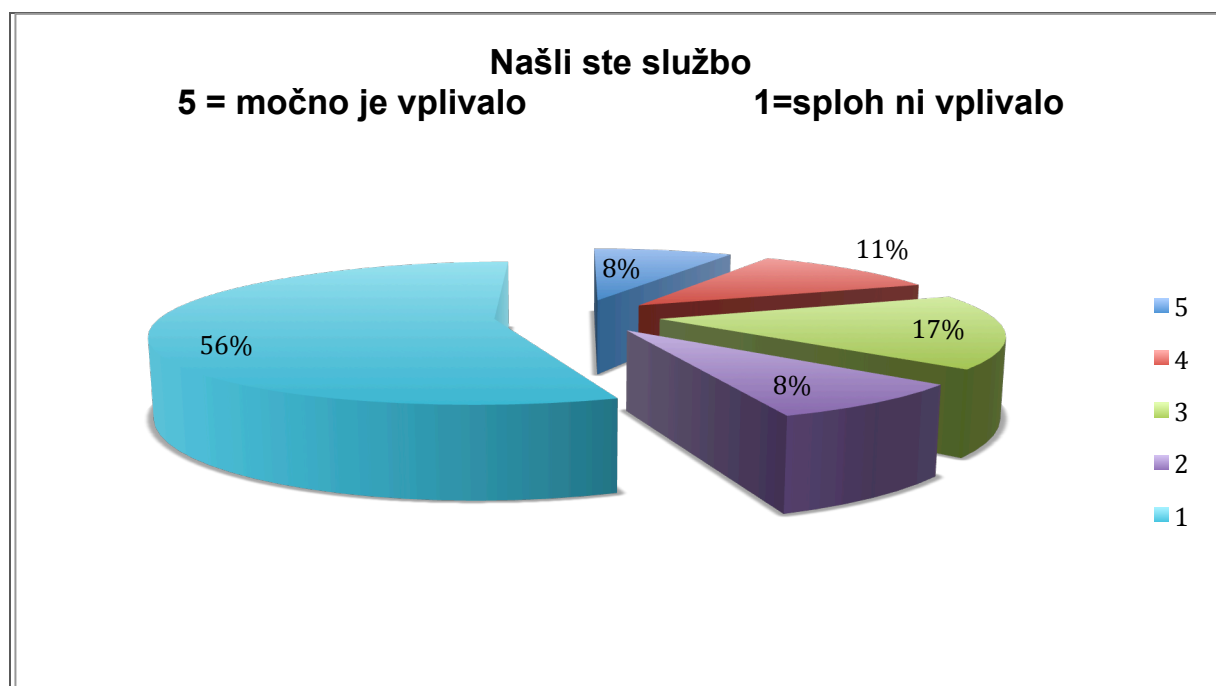

Slika 12. Pomembnost izobrazbe

Tabela 11. Pomembnost izobrazbe

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Posvetili ste se šolanju	36	1	5	2,83	1,540

Zelo močan razlog za prenehanje kariere je študijska ambicija. Pri veliki večini vprašanih je študij vsaj delno vplival na zaključek košarkarske kariere, pri četrtini celo močno. Številni košarkarji so se prenehali aktivno ukvarjati s košarko tudi, morda pa celo predvsem, zaradi študija.

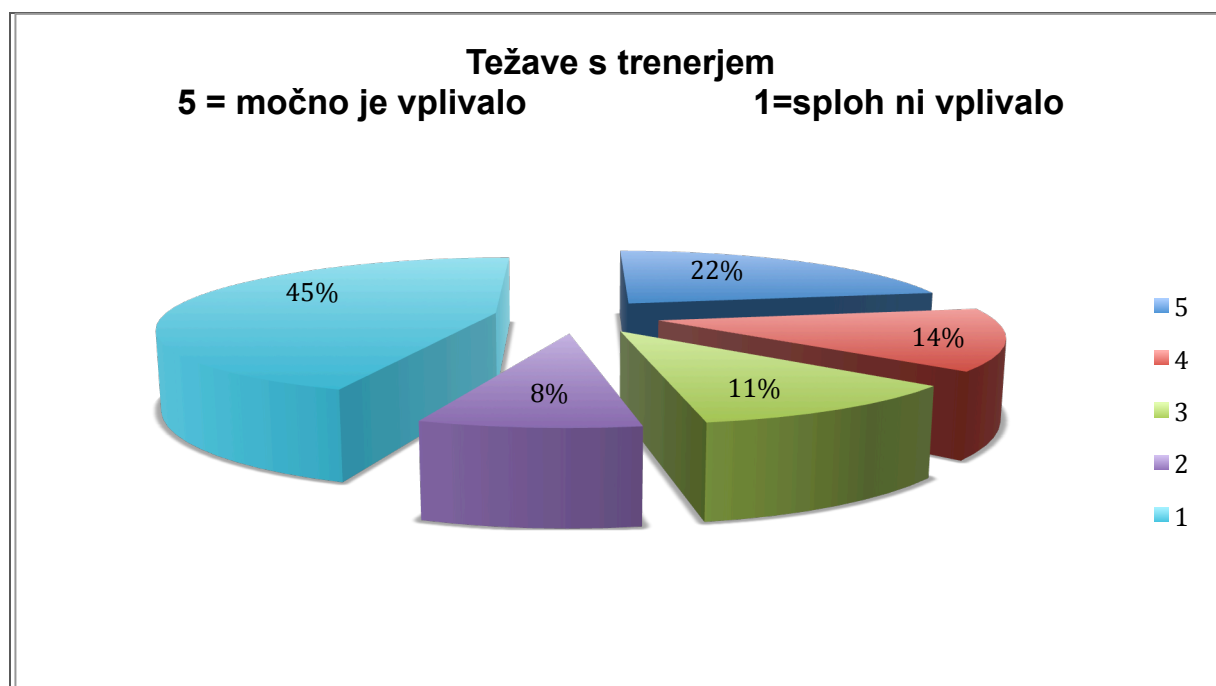

Slika 13. Nova zaposlitev

Tabela 12. Nova zaposlitev

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Našli ste službo	36	1	5	1,08	0,402

Redki (8%) anketiranci so končali kariero in navedli, da je služba močno vplivala na zaključek njihove košarkarske kariere. Večina anketirancev meni, da služba ni razlog za izstop iz aktivnega košarkarskega udejstvovanja. Glede na starostna obdobja anketirancev, ko so prenehali s športno kariero je rezultat pričakovan.

Slika 14. Težave s trenerjem

Tabela 13. Težave s trenerjem

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Težave s trenerjem	36	1	5	1,61	0,678

Od vseh vprašanih jih 22 % meni, da je trener pomemben dejavnik za konec kariere. Lahko da so v tem le iskali razlog in izgovor za prenehanje športne poti, ker niso bili več tako uspešni in so rabili nekoga, na katerega bi lahko prenesli krivdo oziroma odgovornost ter s tem dobili razlog, zakaj jim ni uspelo. Lahko pa da se trener res ni odločal ter ravnal tvorno in da preprosto niso želeli več igrati pod njegovim vodstvom. Največ (44,4%) vprašanih je v anketi navedlo, da niso imeli težav s trenerjem in da trener ni bil razlog za prenehanje kariere.

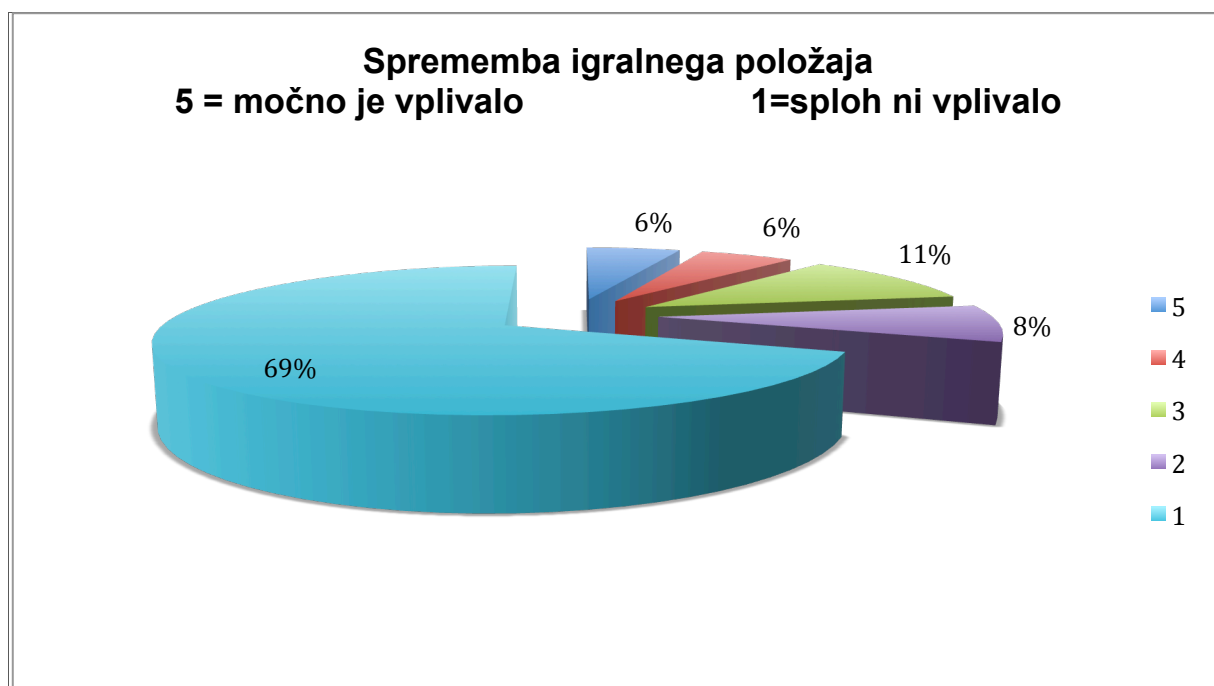

Slika 15. Težave z igralnimi minutami

Tabela 14. Težave z igralnimi minutami

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Premajhna minutaža na tekmah	36	1	5	1,58	0,610

Minutaža (igralni čas) na tekmah pri polovici vprašanih ni bila dejavnik za konec kariere. Anketiranci so bili reprezentanti, kar potrjuje njihovo kakovost. V svojih klubih so kot reprezentanti verjetno izstopali po kakovosti in imeli, vsaj v mlajših starostnih kategorijah, veliko minutažo. Lahko, da se je to spremenilo pri vstopu v člansko kategorijo, kjer določeni igralci niso dobili več toliko priložnosti za igro. Pri polovici igralcev je to srednje močno do močno vplivalo na zaključek kariere

Slika 16. Sprememba igralnega položaja

Tabela 15. Sprememba igralnega položaja

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Sprememba igralnega položaja	36	1	5	0,69	0,101

Sprememba igralnega položaja ni izrazil razlog za prenehanje igranja košarke med anketiranci. Pri več kot tretjini igralcev to sploh ni vplivalo na zaključek kariere. Rezultati predstavljeni na sliki 3 kažejo tudi na to, da večjih prehodov med igralnimi mesti verjetno sploh ni bilo.

Slika 17. Težave z organizacijami

Tabela 16. Težave z organizacijami

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Težave s panožno zvezo	36	1	5	0,53	0,108

Sodelovanje s panožna zvezo (KZS) in morebitne težave, ki bi jih vprašani lahko pri tem imeli, niso močan dejavnik za prenehanje aktivnega igranja košarke med anketiranci. Pri treh četrtinah igralcev ta dejavnik sploh ni vplival na zaključek kariere.

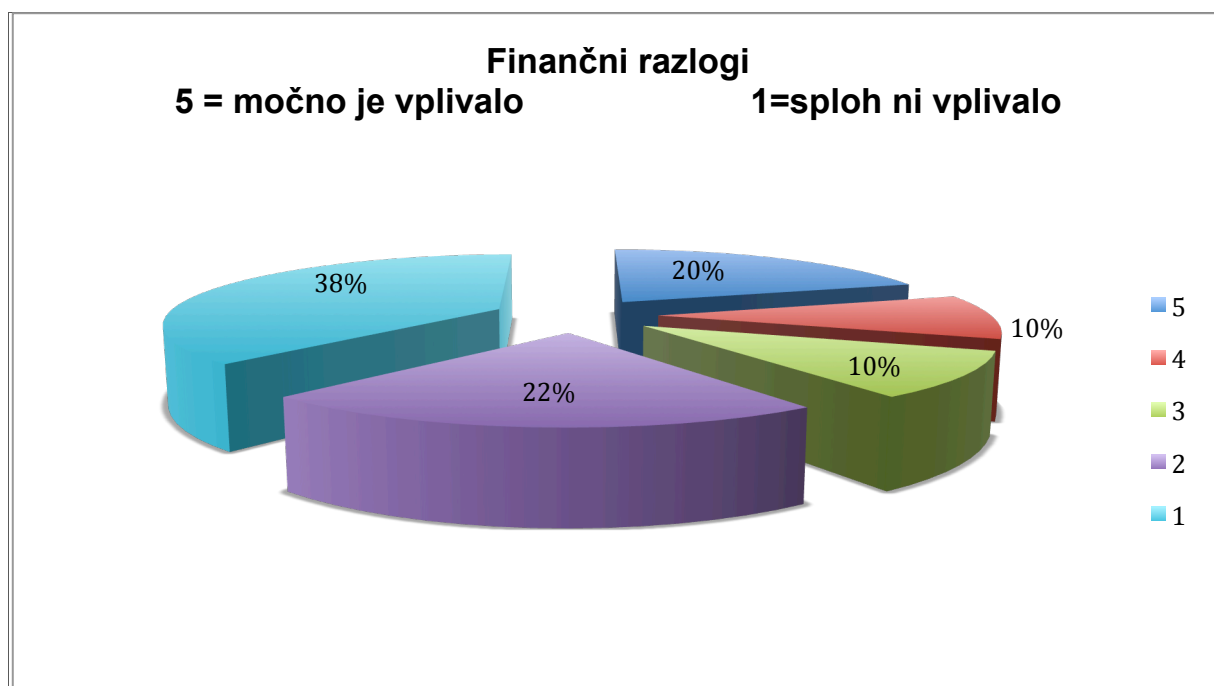

Slika 18. Poškodbe

Tabela 17. Poškodbe

Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Težave s poškodbami	36	1	5	2,14	1,243

Poškodbe in zdravstvene težave so pri polovici vprašanih močno oziroma zelo močno vplivale na prenehanje igranja košarke. Pri nekaterih je bila poškodba prehuda za rehabilitacijo, drugi so imeli prevelike bolečine pri »vračanju na parket«. Menimo pa, da je najpogostejši razlog ta, da po rehabilitaciji že brez bolečin in brez gibalnih ovir niso bili več tako dobri kot pred poškodbo. Niso uspeli igrati na tako visoki ravni kot pred poškodbo – in soigralci, ki so bili pred poškodbo slabši, so jih po kakovosti prehiteli. Rehabilitiranci so postali premagljivi.

Slika 19. Finančni razlogi

Tabela 18. Finančni razlogi

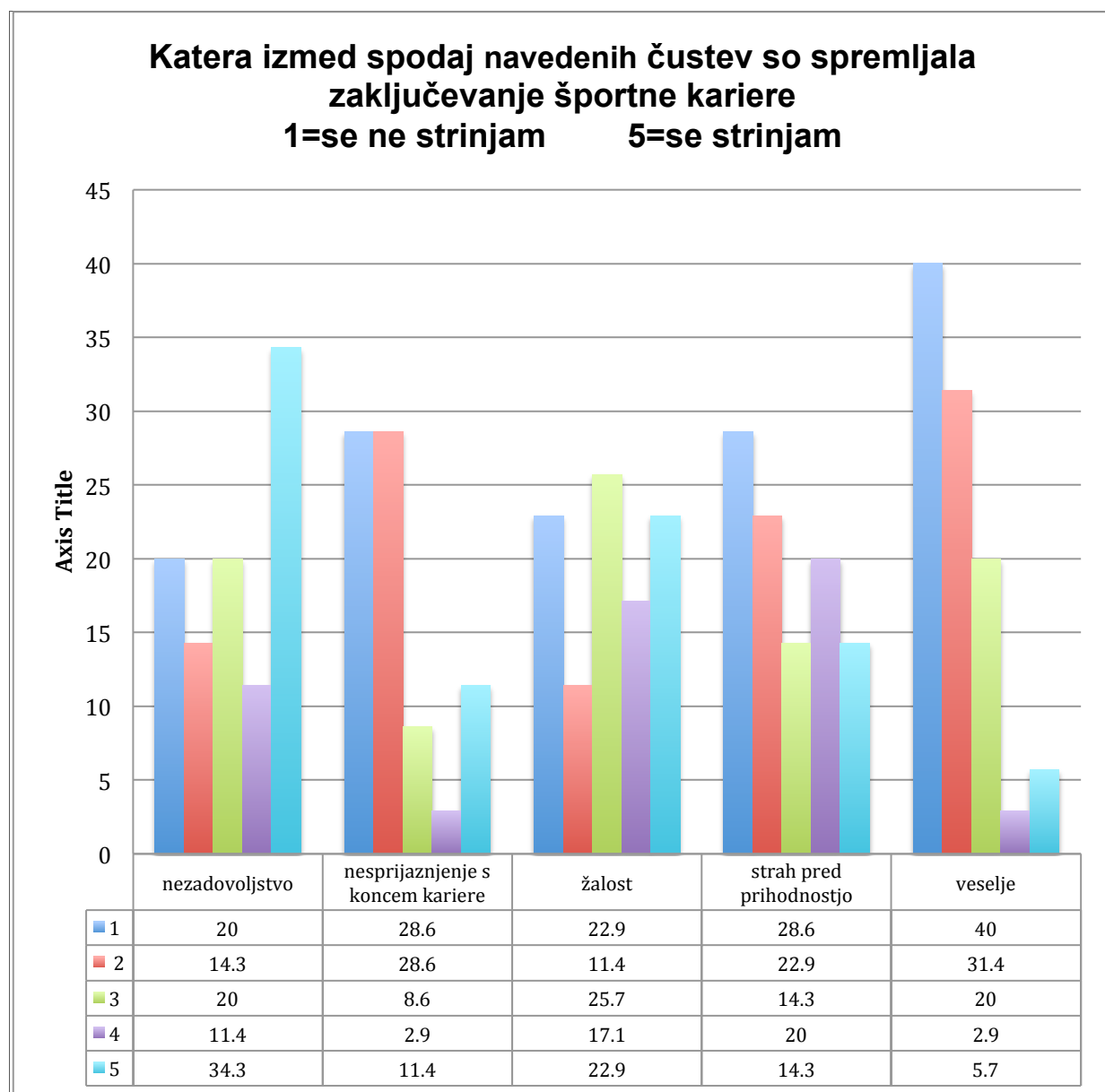
Vprašanje	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Finančni razlogi	36	1	5	1,52	0,645

Od košarke lahko v Sloveniji živi le peščica najboljših. Ko se začnejo sklepati pogodbe, in se začne služiti prvi denar je še vse lepo in prav. V najstniških letih dobri košarkarji zaslužijo več od vrstnikov, ker so le ti zaposleni z šolanjem. Vendar finančni priliv pri košarkarjih ne raste tako hitro. Leta pa tečejo. Tako nadarjeni košarkarji odrastejo in pogodba, ki so jo podpisali kot najstniki ne omogoča več načina življenja kot so si ga predstavljali. Klub pa ne ponudi v podpis spremenjene, višje pogodbe. Takrat so perspektivni košarkarji prisiljeni najti druge finančne prilive. Zato skoraj dve tretjini vprašanih vsaj delno navaja finančne razloge za končanje kariere. Več kot polovica anketirancev se s tem ne strinja. Možno je, da je to tisti del perspektivnih košarkarjev, ki je prenehal z igranjem košarke preden so sploh kaj z njo zaslužili.

Slika 20. Težave s stanovanjem

To vprašanje se navezuje na prejšnje. Dve tretjini anketirancev bi nadaljevali košarkarsko pot, če bi jim to prineslo tudi rešitev stanovanjskega problema in službo ($M = 1,33$; $SD = 0,478$). Finančni priliv je pomemben, ker zagotavlja eksistenco posameznika in zato je eden izmed večjih razlogov za prenehanje kariere.

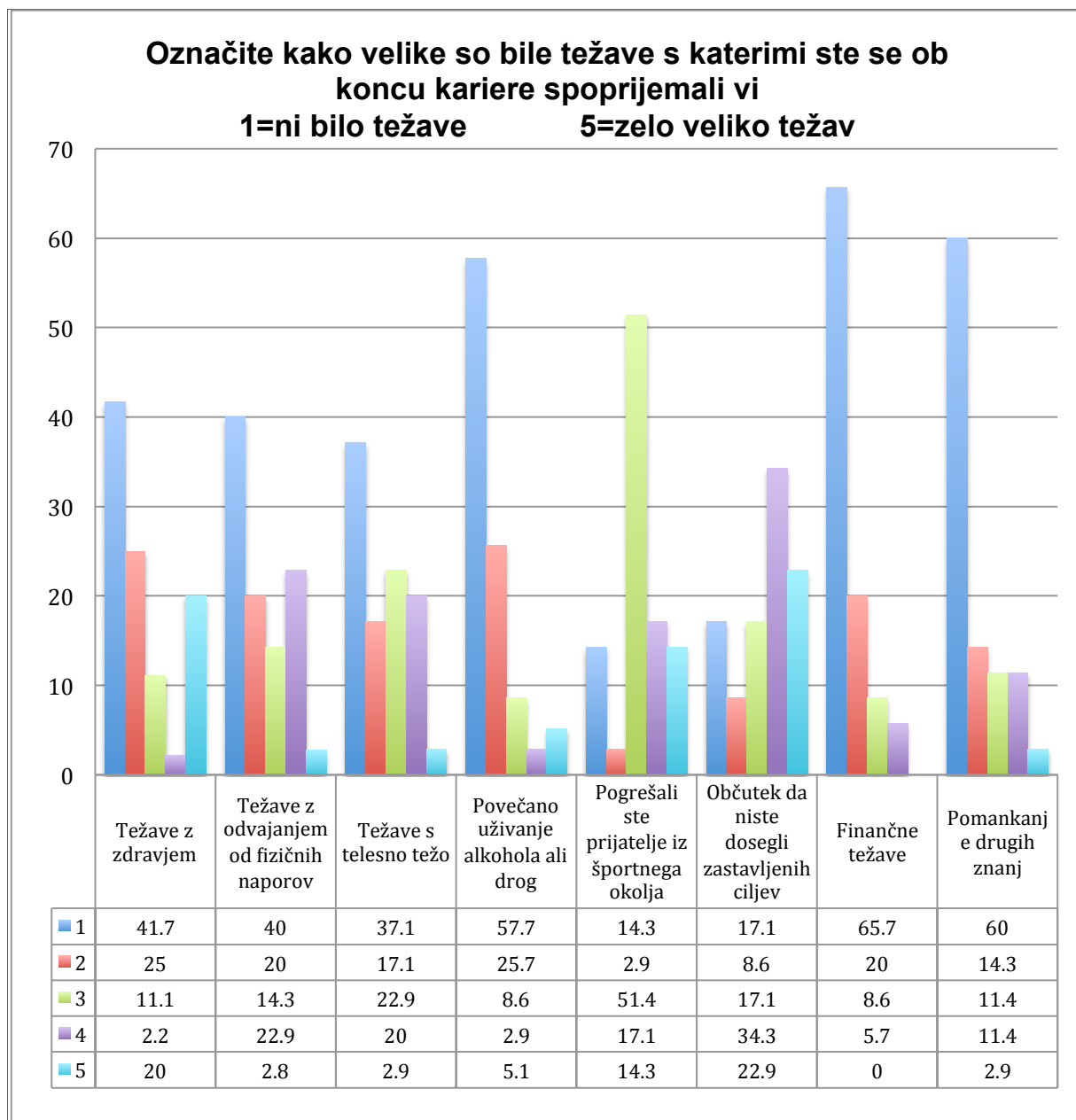

Slika 21. Čustva, ki so spremljala konec kariere

Negativna čustva in občutki so večinoma razlog za končanje kariere. Žalost in nezadovoljstvo je kar 57% vprašanih določilo za najbolj pogosto čustvo, ki je spremljalo konec športne kariere.

Veselje, ki je seveda izrazito pozitiven občutek, pa povečini ni spremljalo konca kariere. Le 5,7 % anketirancev je občutilo veliko veselje ob koncu profesionalne športne poti, kar najverjetneje pomeni, da v košarki niso več uživali.

Pošportno življenje

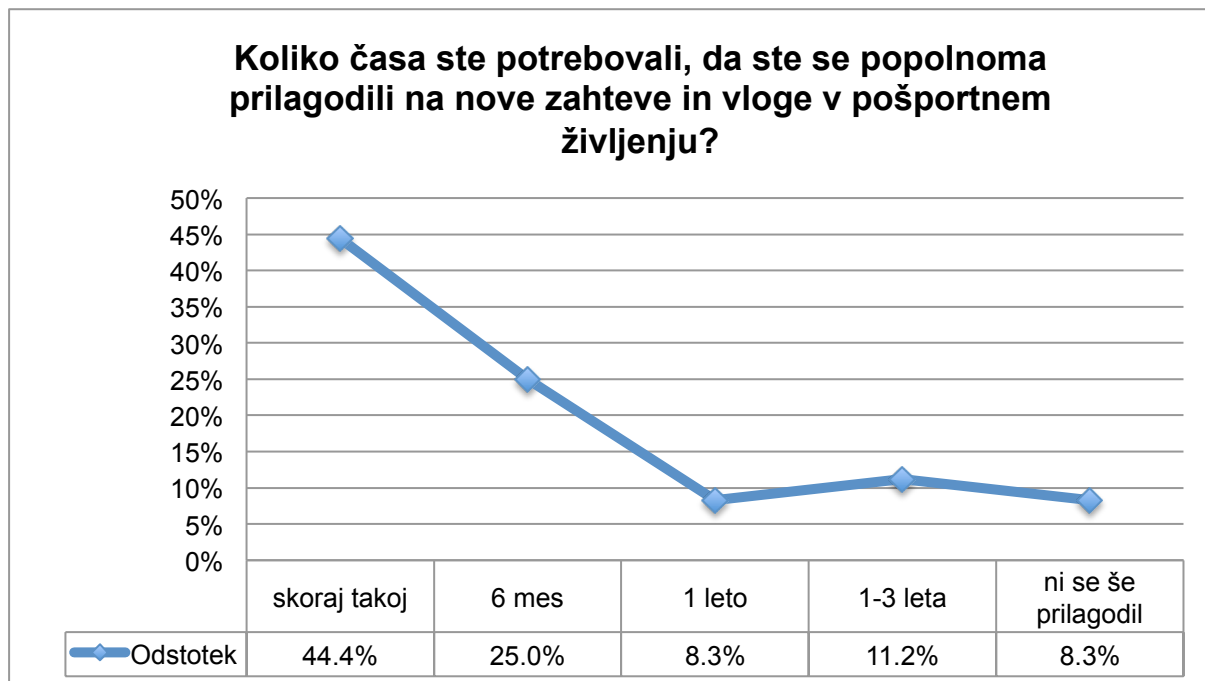
Slika 22. Težave ob koncu kariere

Težave ob koncu kariere, ki jih doživlja športnik, so lahko zelo velike. Predvsem z osebnostnega vidika. Ko športnik konča svojo kariero, se umakne iz okolja, ki ga je bil vajen. Ob tej spremembi okolja se spremeni tudi način življenja in nastanejo prilagoditvene težave.

Vprašani so kot največjo težavo navedli občutek, da niso dosegli zastavljenih ciljev v športni karieri. Pokaže se tudi, da sprememba okolja prinese spremembo v dinamiki prijateljskega druženja, kar so nekateri omenili kot perečo spremembo. Presenetljivo pa niso omenili težav zaradi telesne teže. Predvidevali smo, da bo to pogosta težava, saj posameznik kar naenkrat ni več fizično tako dejaven kot prej, prehranske navade

pa je težko na hitro spremeniti in naenkrat jesti precej drugačno, manj kalorično hrano.

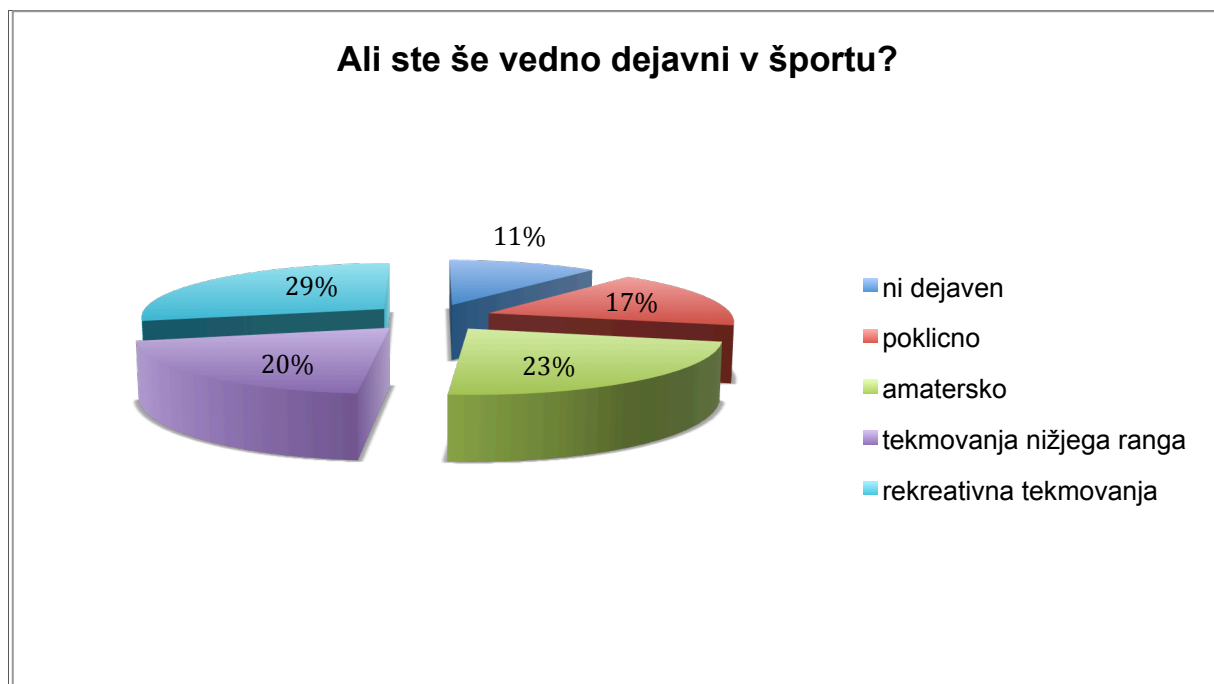
Rezultati ankete kažejo, da so bili vprašani perspektivni športniki mnenja, da finančnih težav in pomanjkanje drugih znanj niso doživljali kot težavo po končani športni karieri.

Slika 23. Prilagoditev na novo življenje

Velika večina (69,4%), se je skoraj takoj prilagodila na nov način življenja, le majhen delež (8%), pa ima s tem še vedno težave ($M = 2,14$; $SD = 1,57$). Domnevamo, da so to tisti, ki so kariero končali neprostoovoljno (npr. zaradi poškodbe) in se še vedno niso sprijaznili, da je njihove profesionalne športne poti konec.

Iz tega lahko razberemo, da jim šport pred končanjem kariere, ni bil v veselje in da so takoj po koncu aktivne športne kariere zamenjali okolje ter se tam bolje počutili.

Slika 24. Delež še vedno dejavnih v športu

Kljub vsem ugotovitvam, ki jih prinaša ta raziskava, pa nas veseli podatek, da le 11 % vprašanih ni več dejavnih v športu. Nekaj več (17 %) jih je aktivnih poklicno bodisi kot trenerji bodisi kot pomočniki, zdravstveni delavci in podobno.

Kar 72 % pa jih še vedno tekmuje – rekreativno ali v tekmovanjih nižjega ranga.

SKLEP

Izhodišče za pripravo diplomske naloge je vse večje pomanjkanje kakovostnih mladih igralcev v članski kategoriji. V zadnjih letih se v Sloveniji dogaja, da se starejši igralci, ki so glavni del svoje profesionalne košarke igrali v tujini, na jesen svoje kariere vračajo nazaj v slovenske klube. To je navzven sicer lepo in prav, vendar košarkarski delavci opažamo probleme – predvsem v osipu mladih perspektivnih košarkarjev pri prehodu iz mladinske v člansko kategorijo.

Analiza vprašalnika o koncu športne kariere je pokazala različne razloge za konec kariere.

Profesionalni šport zahteva celega človeka in njegovo popolno predanost. Če kaj od tega manjka, se hitro lahko zalomi. Anketirali smo le mlade nekdanje perspektivne košarkarje, ki so kariero končali v najstniških letih oziroma kmalu po dopolnjenem dvajsetem letu starosti. Kljub temu, da smo v raziskavi uporabili obsežen in preverjen vprašalnik, pa je verjetno pomemben še kateri izmed dejavnikov, ki jih vprašalnik ne zajema. Pri tako mladih letih človek išče svojo pot in utrne se mu tisoč in ena misel ali želja, kaj bi počel v življenju.

Anketiranci so bili večinoma člani slovenskih mladinskih reprezentanc. Največ vprašanih je igralo na zunanjih položajih (branilci, krila) in to se tudi pozneje v njihovih karierah ni spreminjalo. Kariero so večinoma končali prostovoljno, in so o življenju po tej spremembi razmišljali že prej, kot dejavni košarkarji.

Žalost in nezadovoljstvo sta glavni čustvi, ki spremljata konec kariere, kar potrjuje, da za športnike to vsekakor niso lahke in prijetne odločitve ter da so v košarki uživali. Konec kariere običajno spremlja močno obžalovanje. Kljub vsemu pa več kot polovica košarkarjev še vedno ostaja v tem športu – kot košarkarski delavci ali kot rekreativni igralci.

Cilji diplomske naloge so bili zelo natančno določeni, tako, da smo pridobili pomembne podatke in možne rešitve.

CILJ: Ugotoviti in analizirati kateri so najpomembnejši razlogi za predčasni zaključek košarkarske kariere in jih analizirati

Glede na rezultate raziskave lahko ugotovimo, da so najbolj pogosti razlogi za končanje kariere nerazumevanje s trenerjem, finančna nestabilnost, poškodbe in v veliki meri tudi študij.

CILJ: Ugotovitev kakšen je osip pri določenih tipih igralcev.

Branilcev je v košarki največ, ker za branilca ne potrebuješ izjemne višine. To prinaša veliko konkurenco in včasih celo prenasičenost s košarkarskimi branilci. Po drugi strani se za centre zahteva izjemna telesne višina, ki jo dosežejo le redki posamezniki. Kljub vsemu pa v naši raziskavi nismo zaznali velikih razlik v osip glede na igralno mesto. Rečemo lahko, da je bil osip precej enakomeren, ne glede na igralno mesto, ter da se struktura igralcev po igralnih mestih s starostjo (starostno kategorijo) ni spreminjala.

CILJ: Ugotovitev kakšen je osip pri igralcih, ki so dejavni še na drugih področjih (šola, zaposlitev).

Glede na rezultate raziskave lahko ugotovimo, da je najmanjši osip pri nezaposlenih igralcih. Pri zaposleni oziroma študentih, opazamo večji osip iz različnih razlogov.

Viri

- Cecić Erpič, S. (2002). *Konec športne kariere*. Ljubljana: Fakulteta za šport
- Čikič, D. (2014). *Strokovna analiza in poročilo o selekcioniranju, pripravi in nastopu moške kadetske reprezentance U16 (1998/99) na Evropskem prvenstvu Divizije B v Strumici 2014*. Neobjavljeno delo.
- Dežman, B. (2004). *Košarka za mlade igralce in igralke*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Smernice razvoja košarke v Sloveniji. (Ljubljana, 2003). Košarkarska zveza Slovenije. Pridobljeno iz http://www.kzs.si/fileadmin/user_upload/dokumenti2/Smernice_razvoja.pdf
- Erčulj, F., Dežman, B. (2005). Nekateri vidiki dela z mladimi košarkarji v slovenskih košarkarskih društvih. *Šport* 53 (4), 58 – 64.
- Erčulj, F. (2012). Košarka, igra za različne generacije. *Za srce* 21 (6), 28-29.
- Fišer, P. (2003). *Konec kariere mladih vrhunskih športnikov*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
- Hollander, D., Meyers, D. in LeUnes, A. (1995). Psychological factors associated with overtraining: Implications for youth sport coaches. *Journal of Sport Behavior*, 18(1), 3–20
- Juteršnik, J. (2014). *Analiza osipa perspektivnih košarkaric v prehodu iz mladinske v člansko kategorijo*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
- Krump, T. (2013). *Strnjen pregled in ocena znanja v slovenski košarki*. Neobjavljeno delo. Košarkarska zveza Slovenije, Ljubljana.
- Pavlovič, M. (2000). *Mejniki slovenske košarke*. Ljubljana: Pisanica in bonus Pavlovič k.d.
- Wylleman, P., Alfermann, D. in Lavallee, D. (2004) *Career transitions in sport*:

European perspectives. V M.W. Bruner idr. (ur.) *Entry into Elite Sport: A Preliminary Investigation into the Transition Experiences of Rookie Athletes. Journal of applied sport psychology*, 20, (str. 236–252)

- Wylleeman, P. and Lavallee, D. in Alfermann, D. (1999). *Career transitions in competitive sports*. Biel, Switzerland: FEPSAC.